

Landskjörstjórn og ný kosningalög nr. 112/2021

Stafrænar áskoranir frambjóðenda í aðdraganda sveitarstjórnakosninga

7. apríl 2022

LANDSKJÖRSTJÓRN

- kosning.is
- landskjoorstjorn.is
- landskjoer.is

Aðsetur í Reykjavík

Framkvæmdastjóri
Ástríður Jóhannesdóttir

Netfang: postur@lks.is

Aðdragandi kosningalaga

- Komið á móts við ákall um endurskoðun kosningalöggjafar
- Skýr þörf á breytingum eftir tíðar kosningar, margt þótti vanta í lög og annað gamaldags.
- Ábendingar frá ÖSE, úrlausnir Hæstaréttar og álit umboðsmanns Alþingis
- Vinna starfshóps sem starfaði 2014 -2016 beindist að samræmdum lagabótum á lögum um kosningar til Alþingis. Skilaði skýrslu haustið 2016 sem var lagt fram til kynningar á Alþingi.
- Starfshóp 2018-2020 var falið að fara yfir einstakar tillögur fyrri starfshóps og gera tillögur að frumvarpi til nýrrar heildarlöggjafar um kosningar.

Markmið frumvarps til kosningalaga

Styrkja lýðræði með því að viðhalda trausti á framkvæmd kosninga.

Sameining fjögurra lagabálka með hagkvæmni og skilvirkni að leiðarljósi.

Taka til greina ábendingar ÖSE, landskjörstjórnar, kjörbréfanefndar og annarra hagsmynaðila um það sem betur mætti fara í kosningaframkvæmd.

Skapa skilyrði til að þróa kosningaframkvæmd og sinna fræðslu og rannsóknum.

Meginbreytingar

Breytt stjórnýsla

Landskjörstjórn:

- Efla, samhæfa og þróa framkvæmd kosninga
- Auka fræðslu og leiðbeiningar
- Skýrt yfirstjórnar- og samræmingarhlutverk fengið einum aðila (stofnanaminni)
- Sjálfstætt stjórnvald án hefðbundinna yfirstjórnunarheimilda ráðherra.

Úrskurðarnefnd kosningamála

Einföldun regluverks

- Ein kosningalöggjöf í stað fjögurra áður.
- Einfaldari og nútímalegri löggjöf um framkvæmd kosninga.
- Reglugerðarheimildir.

Hlutverk landskjörstjórnar

Birta auglýsingar um undirbúning, framkvæmd og tímasetningu kosninga.

Útbúa kjörgögn.

Veita almenningi, frambjóðendum, fjölmiðlum, kjörstjórnnum og öðrum sem annast framkvæmd kosninga upplýsingar, fræðslu og leiðbeiningar.

Hafa samvinnu og samráð við viðeigandi aðila, félagasamtök og stofnanir við undirbúning og framkvæmd kosninga.

Birta niðurstöður kosninga opinberlega.

Stuðla að kosningarannsóknnum og frampróun kosningaframkvæmdar.

Veita ráðherra og öðrum stjórnvöldum ráðgjöf um kosningar og gera tillögur til ráðherra um útgáfu reglugerða um nánari framkvæmd einstakra ákvæða laga þessara.

Taka þátt í alþjóðlegu samstarfi á sviði kosningamála.

Vinna önnur verkefni sem tengjast stjórnarsýslu kosninga samkvæmt ákvæðum stjórnarskrár Lýðveldisins Íslands, nr. 33/1944, kosningalaga nr. 112/2021 eða annarra laga.

Hlutverk úrskurðarnefndar kosningamála

Synjun Þjóðskrár Íslands um að taka kjósenda á kjörskrá og um leiðréttingar á kjörskrá.

Ákvörðun landskjörstjórnar og yfirkjörstjórnar sveitarfélags um gildi framboðslista.

Ákvörðun yfirkjörstjórnar sveitarfélags um kjörgengi frambjóðenda í sveitarstjórnarkosningum.

Ákvörðun landskjörstjórnar um gildi framboðs til forsetakjörs

Kærum vegna ólögmaeti forsetakjörs, sveitarstjórnarkosninga, þjóðaratkvæðagreiðslna og íbúakosninga sem haldnar eru á grundvelli sveitarstjórnarlaga.

Kosningar til sveitarstjórna

Nýmæli

Kosningaréttur og kjörskrá:

- Norrænir ríkisborgarar öðlast kosningarrétt og kjörgengi þegar þeir skrá búsetu í sveitarfélagi.
- Aðrir erlendir ríkisborgarar öðlast kosningarrétt og kjörgengi eftir þriggja ára samfellda búsetu á Íslandi, að öðrum skilyrðum um kosningarétt uppfylltum, sbr. 4. gr. kosningalaga.
- Íslenskir námsmenn á Norðurlöndum sækja um til Þjóðskrár Íslands.

Kjörgengi

- Skilyrði um lögræði fyrir kjörgengi, hefur verið fellt brott.
- Kjörgengur í sveitarstjórn er hver sá sem á kosningarrétt í sveitarfélagi og hefur óflekkað mannorð, sbr. 6. gr. kosningalaga.

Tímalína kosninga

Sveitarstjórnarkosningar 2022

Tímalína kosninganna sbr. [kosningalög nr. 112/2021](#)

Kjördagur

ANDSKJÖRSTJÓRN

Aðstoð við atkvæðagreiðslu

- Öllum sem þess þurfa er heimilt að fá aðstoð við kosningu hvort sem er vegna fötlunar, veikinda, elli eða af öðrum ástæðum.
- Aðstoð skal veitt af kjörstjóra eða aðstoðarmanni sem fylgir kjósenda á kjörstað.
- Aðeins má veita aðstoð ef kjósandi getur sjálfur skýrt þeim er aðstoðina veitir frá því hvernig hann vill greiða atkvæði.
- Aðstoðarmanni kjósenda er skylt að fara að fyrirmælum kjósenda og hann er bundinn þagnarskyldu um það sem honum og kjósenda fer á milli í kjörklefanum.
- Frambjóðandi, maki hans, börn, systkini og foreldrar mega ekki veita aðstoð við atkvæðagreiðslu.
- Aðstoðarmanni kjósenda er óheimilt að gerast aðstoðarmaður fleiri en þriggja kjósenda við sömu kosningu.

Framboð og meðmæli

Yfirkjörstjórn sveitarfélags úrskurðar um kjörgengi frambjóðenda í sveitarstjórnarkosningum.

Úrskurði hennar má skjóta til úrskurðarnefndar kosningamála sem skal úrskurða eins fljótt og verða má og eigi síðar en sjö dögum frá því að kæra berst.

Um skil á framboðslistum og söfnun meðmælenda hefur verið sett reglugerð.

Frambjóðandi má ekki vera meðmælandi framboðslita og kjörstjórnarfulltrúar geta ekki mælt með lista.

Kjósandi má ekki mæla með fleiri en einum lista við sömu kosningar.

Hæfisreglur kosningalaga

Hæfi kjörstjórnarmanna, 18. gr.

Kjörstjórnarmaður skal víkja úr kjörstjórn ef einstaklingur er í kjöri sem er eða hefur verið maki hans, sambúðarmaki, fyrrverandi sambúðarmaki eða skyldur eða mægður honum í beinan legg eða að öðrum lið til hliðar eða tengdur honum með sama hætti vegna ættleiðingar.

Hæfi kjörstjóra, 72. gr.

Kjörstjóri skal víkja sæti ef í kjöri er maki hans, fyrrverandi maki, sambúðarmaki, fyrrverandi sambúðarmaki eða einstaklingur skyldur eða mægður honum í beinan legg eða að öðrum lið til hliðar eða tengdur honum með sama hætti vegna ættleiðingar. Sama á við um einstakling sem gegnir störfum kjörstjóra í umboði hans.

Aðstoð, 89. gr.

Frambjóðandi, maki hans, börn, systkini og foreldrar mega ekki veita aðstoð við atkvæðagreiðslu.

ÖNNUR NÝMÆLI

Kjörseðill

Nýtt ákvæði um að merkja skuli í ferning fyrir bókstaf á atkvæðaseðli. Í eldri lögum var ekki gert ráð fyrir ferningi. Sett verður reglugerð um kjörgögn.

Vægi útstrikana/breytinga á röð frambjóðenda.

Með tilkomu nýju kosningalaganna gilda sömu reglur um áhrif breytinga kjósanda á framboðslista í alþingiskosningum og sveitarstjórnarkosningum.

Kjörbréf

Útgáfa kjörbréfa verður hætt. Ekki talin þörf á útgáfu kjörbréfa handa alþingismönnum, forseta Íslands og sveitarstjórnarfulltrúum enda kosningaúrslit tilkynnt með formlegum hætti.

Kjörnum þingmönnum/fulltrúum verði tilkynnt að þeir hafi hlotið kosningu til setu á Alþingi/sveitarstjórn.

Kosningaréttur

Kosningaréttur þeirra sem búsettir eru erlendis verður rýmkaður í 16 ár í alþingiskosningum, forsetakjöri og þjóðaratkvæðagreiðslum. Eftir það þarf að sækja um til Þjóðskrár Íslands.

Eftirlit og viðurlög

Eftirlit með framkvæmd kosninga

Innlendir og erlendir kosningaeftirlitsmenn frá stofnunum og samtökum geta fengið heimild til að fylgjast með framkvæmd kosninga.

Refsiákvæði

Kærum, öðrum en kosningakærum, skal beina til héraðssaksóknara.

Minni háttar brot leiða til sekta

Meiri háttar brot geta leitt til fangelsis

Reglugerðir & reglur

1. Reglugerð um framboð og meðmæli við sveitarstjórnarkosningar nr. 330/2022.
2. Reglugerð um aðgang að og birtingu upplýsinga úr kjörskrá nr. 387/2022.
3. Reglugerð um kjörgögn og atkvæðakassa o.fl. við kosningar nr. 388/2022.
4. Reglugerð um framkvæmd utankjörfundaratkvæðagreiðslu á stofnunum og í heimahúsum.
5. Reglugerð um talningu atkvæða.
6. Reglugerð um aðstoð við atkvæðagreiðslu.
7. Reglur um gerðabækur kjörstjórna og innsigli við kosningar.
8. Reglur um tilhögun í kjörfundarstofu.
9. Aðrar leiðbeiningar gefnar út af landskjörstjórn og Þjóðskrá Íslands.

www.kosning.is